bron: overpalliatievezorg.nl/lichamelijke-en-psychische-klachten/fistels-pijpzweer
datum: 20-11-2026

Fistels

In je lichaam zitten organen. Sommige worden holle organen genoemd, omdat ze eruit zien als een zak of een buis. Holle organen zijn bijvoorbeeld: maag, blaas, darmen en vagina.

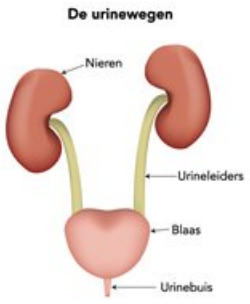
Het kan gebeuren dat er bij een ziekte (bijvoorbeeld door een abces) een verbinding, een soort buisje, ontstaat tussen twee holle organen, of tussen een hol orgaan en de buitenwereld. Zo'n verbinding noem je een fistel. Een wat ouderwetse andere naam is pijpzweer.

Wat zijn fistels?

Een fistel is een niet-natuurlijke verbinding tussen twee holle organen of tussen een hol orgaan en de buitenwereld. Omdat er verschillende holle organen zijn, zijn er ook verschillende soorten fistels.

Verschillende soorten fistels

Verbinding tussen	Medische term
darm en blaas	entero-vesicale fistel
darm en huid	entero-cutane fistel
endeldarm (rectum) en blaas	recto-vesicale fistel
endeldarm (rectum) en vagina	recto-vaginale fistel
endeldarm (rectum) en vagina	recto-vaginale fistel
endeldarm (rectum) en plasbuis (urethra)	recto-urethrale fistel
urineleider (ureter) en huid	uretero-cutane fistel
urineleider (ureter) en vagina	uretero-vaginale fistel
urineleider (ureter) en darm	uretero-enterale fistel
urineleider (ureter) en een ander orgaan	ureterfistel
blaas en vagina	vesico-vaginale fistel

Wat merk ik van een fistel?

Een fistel kan de volgende klachten geven:

- pijn bij het plassen
- luchtbellen in de urine (plas)
- urine die niet via de plasbuis naar buiten komt, maar bijvoorbeeld via de vagina, anus of een fistel in de huid
- ontlasting (poep) die niet via de anus naar buiten komt, maar bijvoorbeeld via de plasbuis, vagina of een fistel in de huid
- irritatie van de huid van de vulva (gebied tussen de kleine schaamlippen), rond de anus of rond de opening van de fistel
- vieze geur
- zich schamen en zich vies voelen, problemen met intiem zijn en/of seks
- bij mensen uit de buurt blijven
- zich somber voelen

Oorzaken van fistels

Een fistel in de palliatieve fase ontstaat bijna altijd bij mensen met kanker, vooral:

- kanker van de baarmoeder(hals), de vagina of de vulva
- prostaatkanker
- blaaskanker
- endeldarmkanker
- darmkanker

Een fistel kan ontstaan door doorgroei van de tumor, maar ook door complicaties van de behandeling (operatie en/of bestraling) van deze tumoren.

Onderzoek

De arts zal je eerst vragen stellen over je voorgeschiedenis (hoe het vroeger met je ging) en je huidige klachten. Daarna word je onderzocht.

Als je arts denkt dat je een fistel tussen je darm en je blaas hebt (entero-vesicale fistel) dan vraagt hij je om wat maanzaad te eten. Als hij maanzaad in je plas vindt, weet hij dat er een fistel tussen je darm en je blaas is.

Misschien stelt de arts verder onderzoek voor, zoals:

- een kijkonderzoek van de blaas (cystoscopie)
- een kijkonderzoek van de darm (sigmoïdoscopie of coloscopie)
- een röntgenfoto van de darm
- CT-scan van de buik

Fistel: wat kan eraan gedaan worden?

De ziekte die de fistel veroorzaakt, is vaak al uitvoerig behandeld. Soms is de fistel het gevolg van die behandeling. Het is dus meestal niet mogelijk om de oorzaak verder aan te pakken. De behandeling zal vooral op de klachten gericht zijn.

Huidverzorging

Bij fistels die naar buiten leiden en in de huid uitkomen, is het belangrijk om de huid rond de uitgang van de fistel goed schoon en droog te houden. Dat kan bijvoorbeeld door:

- de huid regelmatig te douchen of spoelen met lauw water zonder zeep
- de huid te beschermen met barrièrecrème of -spray
- de fistel te bedekken met absorberend wondmateriaal
- een stomazakje op de uitgang van de fistel te plakken

Ongewild verlies van plas en/of poep

Fistels gaan vaak samen met het ongewild verlies van plas of poep. Dit soort klachten zijn te verhelpen met bijvoorbeeld:

- incontinentiemateriaal en eventueel andere materialen, zoals een matras- of stoelbeschermer
- anale tampons of opvangzakken voor ontlasting
- een katheter (een slangetje waar de urine door naar buiten kan)
- als er ontlasting via de vagina naar buiten komt: de vagina inwendig (met een slangetje) met water spoelen

Stoma's en katheters

Door een fistel gaan plas en poep vaak niet op de normale manier naar buiten. Dat probleem kan verminderd worden met een buisje in het nierbekken (nefrostomiekatheter) of blaas (blaaskatheter) of (bij een darmfistel) een nieuwe uitgang (stoma). Dan wordt de poep en plas opgevangen in een zakje. De plaats waar de katheter of stoma wordt geplaatst, hangt af van het soort fistel en de klachten.

Infecties en nare geur
Door een fistel kan je een urineweginfectie krijgen. Maar je kunt ook last hebben van een nare geur, doordat poepbacteriën naar buiten komen. Antibiotica kunnen bij deze klachten helpen.

Algemeen
De arts kan je aanraden met een incontinentieverpleegkundige, stomaverpleegkundige en/of wijkverpleegkundige te praten.

Wat kan ik of mijn naaste doen?

Aan een fistel kan je zelf niet veel doen, behalve jezelf goed verzorgen en alle hulpmiddelen goed gebruiken. Je (huis)arts of verpleegkundige kan je ook advies geven over wat je wel en niet 'mag' doen.

Als je meer of andere klachten hebt, of als je met vragen zit, praat daar dan over met je arts of verpleegkundige. Ook als je je somber voelt, het moeilijk vindt om dicht bij anderen te zijn, bijvoorbeeld omdat je bang bent dat zij je vies vinden, is het belangrijk om daar met je arts over te praten. Hij kan je eventueel doorverwijzen naar mensen die je met deze klachten kunnen helpen.

Je naasten kunnen veel voor je betekenen door je te steunen en te laten zien dat jouw klachten jullie vriendschap of liefde niet aantasten.

Wat zijn mijn wensen?
Als je arts je een behandeling voorstelt, hoef je daar geen 'ja' op te zeggen. Het is erg belangrijk om goed na te denken over wat jij zelf wil. Vraag gerust naar de voordelen en de nadelen van de behandelingen. Wat weegt voor jou het zwaarst? Wat wil je wel, en wat wil je niet? Bespreek je wensen met je arts, zorgverleners en naasten. Vertel hun duidelijk wat je wilt. Dan kunnen zij jou de zorg bieden die bij jou past.